

26. 7. 2006

ID: 42202

Odpovědnost za škodu

Existence nároku na náhradu za to, že konkrétní osoby pod příslibem nového pracovního místa zbytečně ukončily stávající pracovní poměry u jiných zaměstnavatelů a že tím přišly o dosavadní příjem, musí být posuzována z hlediska obecné úpravy odpovědnosti za škodu podle občanského zákoníku.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 25 Cdo 771/2003, ze dne 29.7.2004)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce R. K., zastoupeného advokátem, proti žalované B., a. s., zastoupené advokátkou, o zaplacení částky 200.500,- Kč, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 8 pod sp. zn. 14 C 98/99, o dovolání žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 22. května 2002, č. j. 23 Co 139/2002-80, tak, že rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 22. května 2002, č. j. 23 Co 139/2002-80, s výjimkou výroku, jímž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně ohledně částky 60.000,- Kč, se zrušuje a věc se vrací v tomto rozsahu Městskému soudu v Praze k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Obvodní soud pro Prahu 8 rozsudkem ze dne 10. 2. 2000, č. j. 14 C 98/99-18, zamítl žalobu na zaplacení částky 153.200,- Kč a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vyšel ze zjištění, že na základě výběrového řízení žalovaná dopisem ze dne 17. 8. 1998 žalobci oznámila, že akceptuje jeho nabídku na provozování čerpací stanice a že po předání potřebných dokladů (živnostenského listu, koncesní listiny a osvědčení o registraci DPH) s ním bude ke dni 1. 10. 1998 uzavřena nájemní smlouva. Žalobce poté uzavřel smlouvu o nákupu potravinářského zboží pro čerpací stanici a uzavřel ústní dohody s budoucími zaměstnanci, že je od 1. 10. 1998 zaměstná, avšak dopisem ze dne 7. 9. 1998 mu žalovaná sdělila, že své původní rozhodnutí změnila. Žalobce zaplatil náhradu škody osobám, které měl na čerpací stanici zaměstnávat, konkrétně A. P. 27.000,- Kč, O. S. 25.500,- Kč, J. K. 37.000,- Kč, V. H. 29.400,- Kč a R. H. 21.600,- Kč, a dále zaplatil smluvní pokutu ve výši 60.000,- Kč dodavateli za neodebrané potravinářské zboží. Soud posuzoval nárok žalobce podle ustanovení § 187 zákoníku práce jako odpovědnost zaměstnavatele za škodu a dospěl k závěru, že žalovaná neporušila žádnou ze svých právních povinností a neexistuje ani příčinná souvislost mezi porušením právní povinnosti žalované a vznikem škody. Pokud žalobci vznikla škoda v souvislosti s tím, jak jednal se svými budoucími pracovníky, šlo podle soudu o jeho vlastní iniciativu, neboť tato jednání byla za situace, kdy neměl uzavřenu nájemní smlouvu, předčasná.

K odvolání žalobce Městský soud v Praze usnesením ze dne 4. 9. 2000, č. j. 23 Co 234/2000-31, rozsudek soudu prvního stupně zrušil a vrátil mu věc k dalšímu řízení. Podle odvolacího soudu soud prvního stupně pochybil, jestliže nárok posuzoval podle ustanovení § 187 zákoníku práce, ačkoliv jde o nárok občanskoprávní. Jednání žalované, která žalobci nejprve sdělila, že akceptuje jeho nabídku na provozování čerpací stanice a že ihned po předložení požadovaných dokladů s ním ke dni 1. 10. 1998 uzavře nájemní smlouvu, a posléze od tohoto příslibu ustoupila, lze podle odvolacího soudu kvalifikovat jako porušení její povinnosti počínat si tak, aby nedošlo ke škodě (§ 415 obč. zák.). Logicky bylo možno předpokládat, že si žalobce po obdržení akceptace své nabídky bude muset obstarat požadované doklady a učinit nutné kroky k tomu, aby od 1. 10. 1998 mohl začít provozovat svou živnost. Na straně žalované tedy došlo k porušení právní povinnosti jako předpokladu odpovědnosti za škodu; s ohledem na opačný závěr se však soud prvního stupně nezabýval existencí dalších předpokladů odpovědnosti, jimiž jsou vznik škody a příčinná souvislost mezi porušením právní povinnosti a vznikem škody.

Obvodní soud pro Prahu 8 rozsudkem ze dne 18. 10. 2001, č. j. 14 C 98/99-67, uložil žalované povinnost uhradit žalobci částku 200.500,- Kč a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vyšel ze zjištění, že poté, co žalobce zvítězil v konkurzu na provozovatele čerpací stanice, žalovaná mu sdělila, že by si měl do 1. 10. 1998 obstarat živnostenský list, koncesní listinu a ukončit pracovní poměr. Žalobce zadal inzerát do regionálního tisku, v němž hledal pracovníky na čerpací stanici, a jednal s několika zájemci, s nimiž se předběžně dohodl na uzavření pracovního poměru. U žalobce měli od 1. 10. 1998 jako zaměstnanci nastoupit A. P., O. S., J. K., V. H. a R. H., kteří u svého bývalého zaměstnavatele ukončili ke dni 30. 9. 1998 pracovní poměr. Žalobce dále uzavřel smlouvu s potravinářskou firmou B.

ohledně koupě zboží pro čerpací stanici ve výši nejméně 1.000.000,- Kč pod sankcí smluvní pokuty ve výši 60.000,- Kč za případné neodebrání zboží. Poté, co se žalobce dozvěděl, že se nestane provozovatelem čerpací stanice, uhradil A. P., O. S., J. K., V. H. a R. H. na náhradu škody celkem 140.500,- Kč a firmě B. smluvní pokutu ve výši 60.000,- Kč za neodebrané zboží. Soud dovodil, že žalovaná svým jednáním porušila povinnost podle ustanovení § 415 obč. zák. a že jsou splněny i další podmínky odpovědnosti za škodu, tj. porušení právní povinnosti, vznik škody a příčinná souvislost mezi nimi. Důkazní břemeno podle soudu leží na žalované, která by měla prokázat, že nevěděla, že může škodu způsobit i tehdy, oznámí-li vítězi výběrového řízení, že s ním po předložení dokladů uzavře nájemní smlouvu.

K odvolání žalované Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 22. 5. 2002, č. j. 23 Co 139/2002-80, ve znění usnesení ze dne 20. 8. 2002, č. j. 23 Co 139/2002-83, rozsudek soudu prvního stupně ve výroku ve věci samé ohledně částky 60.000,- Kč potvrdil, ohledně částky 140.500,- Kč jej změnil tak, že žalobu zamítl, a rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů. Odvolací soud se ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, že žalobci vznikla škoda zaplacením smluvní pokuty ve výši 60.000,- Kč a že je dána příčinná souvislost mezi porušením prevenční povinnosti žalovanou a vznikem škody; k tomu, aby žalobce mohl od 1. 10. 1998 zajistit provoz čerpací stanice, bylo zapotřebí obstarat si i zboží, které však v důsledku jednání žalované nemohl odebrat, a v této souvislosti mu vůči dodavateli vznikla povinnost uhradit dohodnutou smluvní pokutu, jejíž výši žalobce prokázal. Ohledně nároku na zaplacení částky 140.500,- Kč dospěl odvolací soud k závěru, že ustanovení § 1 odst. 2 zákoníku práce výslovně vylučuje z pracovněprávních vztahů a z působnosti zákoníku práce vztahy mezi potenciálním zaměstnancem a potenciálním zaměstnavatelem, resp. všechny vztahy, které mezi nimi vznikly před uzavřením pracovní smlouvy. Vzhledem k tomu, že žalobce se s pěti osobami na nástupu do zaměstnání od 1. 10. 1998 jako obsluha jím provozované čerpací stanice předběžně dohodl ještě před uzavřením nájemní smlouvy, byl v postavení potenciálního zaměstnavatele a osoby, s nimiž jednal, v postavení potenciálních zaměstnanců. Jejich dohodu lze proto kvalifikovat pouze jako příslib zaměstnání, případně jako dohodu o sjednání budoucí pracovní smlouvy, na níž však nelze aplikovat občanské právo (ustanovení § 50a obč. zák. o smlouvách budoucích), neboť budoucí smlouva (tj. pracovní smlouva) by nepochybně byla smlouvou pracovněprávní a její obsah by se nemohl řídit jiným právním odvětvím než pracovním právem. Za situace, kdy mezi žalobcem a uchazeči o zaměstnání u něj nebyl uzavřen pracovní poměr, avšak žalobce uspokojil jejich pracovněprávní nároky, šlo o plnění bez právního důvodu, a nelze proto dovodit příčinnou souvislost mezi porušením prevenční povinnosti žalované a škodou, která žalobci vznikla.

Proti tomuto rozsudku, a to do výroku, jímž byl rozsudek soudu prvního stupně ve vyhovujícím výroku změněn tak, že se žaloba zamítá, podal žalobce dovolání, které odůvodňuje podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř. Podle dovolatele sice mezi ním a uvedenými osobami dosud nevznikl pracovněprávní vztah, zůstává ale skutečností, že tyto osoby již ukončily svá předchozí zaměstnání, a tím, že nenastoupily do nového přislíbeného zaměstnání, jim vznikla škoda spočívající v ušlém výdělků. Ačkoliv jim žalobce ušlý zisk nahradil, nezabýval se odvolací soud možností, že by mohlo jít o nárok vyplývající z předpisů občanského práva. Pokud pro vztahy mezi občany neplatí předpisy pracovního práva, tj. nejsou-li v postavení zaměstnance a zaměstnavatele, musí podle názoru žalobce pro jejich vztahy platit občanskoprávní předpisy. Žalobce svým potenciálním zaměstnancům slíbil, že v budoucnu zajistí jejich zaměstnání; tento slib nesplnil a uvedeným osobám vznikla škoda, přičemž provedení její úhrady nemůže být považováno za plnění bez právního důvodu. Příčinnou souvislost mezi porušením právní povinnosti žalované a vznikem povinnosti žalobce vyplatit odškodné svým potenciálním zaměstnancům žalobce spatřuje zejména ve skutečnosti, že kdyby žalovaná nedala žalobci svůj nesplněný slib, zůstala by uvedeným osobám zachována jejich původní zaměstnání, nebo kdyby dodržela svůj slib a žalobci čerpací stanici pronajala, měly by tyto osoby zajištěno nové zaměstnání jako zdroj obživy. Dovolatel navrhl, aby odvolací soud zrušil rozsudek odvolacího soudu v rozsahu napadeném dovoláním a vrátil věc v tomto rozsahu soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) po zjištění, že dovolání bylo proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o.s.ř. oprávněnou osobou - účastníkem řízení - a po přezkoumání věci ve smyslu ustanovení § 242 odst. 3 o.s.ř. dospěl k závěru, že dovolání proti měnícímu výroku rozsudku odvolacího soudu, které je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a) o.s.ř., je opodstatněné.

Žalobce uplatněný nárok odvozuje od toho, že žalovaná mu protiprávním jednáním zavinila škodu spočívající v nákladech, které vynaložil na náhradu škody třetím osobám. Odvolací soud vyšel ze skutkového zjištění (proti těmto závěrům dovolání nesměruje a zjištěný skutkový stav tak nepodléhá dovolacímu přezkumu), že žalobce v době, kdy mu byl přislíben pronájem čerpací stanice, činil kroky k zajištění její obsluhy a celkem s pěti osobami se ústně předběžně dohodl na uzavření pracovní smlouvy s nástupem do zaměstnání od 1. 10. 1998. Ke vzniku pracovních poměrů však nedošlo z důvodů na straně žalobce, který k tomuto datu pracovní místa nabídnout nemohl, přičemž důvodem toho byl postup žalované, která před uvedeným datem změnila výsledky výběrového řízení v neprospěch žalobce. Žalobce přitom tvrdí, že dobrovolně nahradil uvedeným osobám škodu, spočívající v náhradě ušlého výdělků.

Podle § 1 odst. 1 zákoníku práce mezi zaměstnanci a zaměstnavateli vznikají pracovněprávní vztahy. Podle odstavce 2 tohoto ustanovení pokud zákoník práce nebo jiný právní předpis nestanoví jinak, vznikají pracovněprávní vztahy nejdříve od uzavření pracovní smlouvy, dohody o provedení práce nebo dohody o pracovní činnosti, a zakládá-li se pracovní poměr zaměstnance volbou nebo jmenováním, nejdříve od jeho zvolení nebo jmenování.

Odvolacímu soudu lze přisvědčit v tom, že mezi žalobcem a pěti osobami, jimž poskytl finanční náhradu, nevznikl pracovněprávní vztah, neboť nedošlo k uzavření předpokládané pracovní smlouvy; pak je ovšem vyloučen závěr, že náhrady, které žalobce poskytl těmto svým potenciálním zaměstnancům, představovaly uspokojení jejich pracovněprávních nároků. Zákoník práce totiž neupravuje nároky osob, kterým bylo ústně přislíbeno uzavření pracovní smlouvy, avšak z důvodů na straně budoucího zaměstnavatele k tomu nedošlo.

Nelze ovšem přehlédnout, že podle dosavadních tvrzení žalobce mělo jít o náhradu za to, že uvedené osoby pod příslibem nového pracovního místa zbytečně ukončily stávající pracovní poměry u jiných zaměstnavatelů a že tím přišly o dosavadní příjem. Nejde tedy zřejmě o nároky plynoucí z toho, že přislíbené pracovní poměry nebyly uzavřeny (tj. o odpovědnost žalobce za ztrátu předpokládaného výdělku plynoucí ze samotného porušení jakési pracovní smlouvy o smlouvě budoucí, kterou zákoník práce výslovně vylučuje a občanský zákoník na ni dopadat nemůže), nýbrž o nároky těchto osob vyvolané ztrátou dosavadního zaměstnání vlivem nesplněného příslibu pracovního místa ze strany žalobce. Existence takového nároku ovšem musí být posuzována z hlediska obecné úpravy odpovědnosti za škodu podle občanského zákoníku. Nárok žalobce na náhradu škody vůči žalované pak bude důvodný, jestliže prokáže, že zaplacením předmětných částek plnil svou povinnost k náhradě škody, která uvedeným osobám vznikla tím, že od 1. 10. 1998 přišly o výdělek, kterého dosahovaly v předchozím zaměstnání, právě v příčinné souvislosti s nedodržením příslibem nástupu do zaměstnání u žalobce.

Odvolací soud odůvodnil závěr o neopodstatněnosti nároku tím, že chybí příčinná souvislost mezi porušením prevenční povinností žalovanou a škodou, která vznikla žalobci dobrovolným plněním potenciálním zaměstnancům; soud s ohledem na domnělý pracovněprávní charakter plnění dovodil, že žalobce plnil bez právního důvodu. Vzhledem k tomuto právnímu závěru se uplatněným nárokem z hlediska odpovědnosti žalobce vůči těmto osobám podle občanského zákoníku nezabýval a nezkoumal, zda žalobce plnil z titulu své odpovědnosti za škodu při splnění podmínek podle ustanovení § 420 obč. zák.; jeho závěr o nedůvodnosti žaloby je tak nesprávný. Dovolací důvod podle § 241 odst. 3 písm. d) o.s.ř. je tak naplněn, a proto Nejvyšší soud České republiky soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 243b odst. 1, 2 o.s.ř.).

Právní názor vyslovený v tomto rozsudku je závazný. Soud v novém řízení zváží postup podle ustanovení § 118a odst. 1, 3 o.s.ř. tak, aby z žalobních tvrzení bylo zřejmé, zda vůbec, z jakého důvodu a v jakém rozsahu vznikla pěti uchazečům o zaměstnání u žalobce škoda, kterou jim nahradil. V novém rozhodnutí o věci rozhodne soud nejen o náhradě nákladů nového řízení a dovolacího řízení, ale znovu i o nákladech původního řízení (§ 243d odst. 1 o.s.ř.).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Bolestné](#)
- [Blankosměnka](#)
- [Nájem](#)
- [Ochrana osobnosti \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušení řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Svéprávnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení a dobré mravy](#)
- [Práva dětí](#)

- [Náklady řízení](#)